

Tohtri ammõtisäädüs – määne kiil tuu viil om?

Eva Antsov – Eesti Arstide Liidu eetikakomitee liige

Eva Antsov

Üksteise mõistmise aluseks on ühise märgi-süsteemi ehk keele omamine. Üksteisest aga räägivad mööda need, kelle arvates tuleb alati ravida, ning need, kes ajavad taga mõistlikkust. Headus ja professionaalsus on nende inimeste jaoks erineva tähendusega märgid. Eesti ühiskonna multikultuurne koosseis torgib meid taas ühise keele otsimise palvega küsimuses, kas Eesti inimestel on õigus saada arstiabi muus kui riigikeeles.

Eesti on eestlased, võrokad, saarlased, väliseestlased ning ka siinse maa eri põhjustel oma koduks valinud soomlased, ukrainlased, valgevenelased, venelased jt. Eesti arstide noorem põlvkond on tööle asudes pörkunud vene keele varjatud nõudega: ülikool ega residentuur ei valmista arste ette ilma eesti keele oskuseta patsiendiga toimetamiseks, töökohtades tõlke ei ole ning näiteks Tallinnas võib juhtuda, et kogu päeva patsientide nimekiri koosneb mõnes teises emakeeles rääkivatest inimestest. Jah, ma töötan Eestis, aga selle elanikkonnast moodustavad Statistikaameti 2023. aasta andmete järgi eestlased 67,8%. Ajaleht Eesti Ekspress kajastas hiljuti teemat, avaldades noorte arstide kogemuslugusid (1).

Lisaks noorte vene keele oskamatusel on probleemiks vanema põlvkonna inglise keele oskamatus, kõigi arstide soome keele teadmiste puudulikkus ja nii edasi. Tegelikult Eesti meditsiini probleemiks näikse siiski olevat süsteemne keele- ja kommunikatsiooniruumiga mittetegelemine, teps mitte Eesti arstkonna kesine keeleoskus. Paljud arstid räägivad suhtlustasandil mitut keelt. Samas kasutavad nad oma töös eesti keelt, sest valdavad seda professionaalsel tasemel: mõistetakse pikka ja ka varjatud

tähendusega juttu, erialaseid termineid ning ei pea pingutama, et teha end arusaadavaks. See ongi suhtlustasandi ja professionaalse keeleoskuse vahe. Kogu suhtlus, mis ei tule vaba keeleoskusega, tuleb pingutusega. Ja siit algavad arstide mured töö: kel vene keele, kel inglise ja kel lihtsalt sõnatu patsiendiga.

Nõutuks tegid mind Eesti Ekspressis avaldatud haiglaesindajate kommentaarid, et nemad tõlkide kaasamist vajalikuks ei pea (1). Kahjuks on see igapäevane reaalsus, et kabinetis on arst süsteemse probleemiga üksi jäetud. Räägi palju tahad. Siin on küll tegu ühe teise kommunikatsioonitakistusega: meie väärtusruumi ja tegutsemise ajendeid tähistavad märgid vajavad arutelu ja teadlikku kujundamist. Meditsiinisüsteemi kommunikatsioonialase teadlikkuse tõstmine on ikkagi väga kriitiline, et luua nii head töökeskkonda kui ühtlasi pakkuda Eesti inimesele arusaadavat abi. Otseselt keeleküsimuse lahenduste teemal tasub lugeda tõlk Jekaterina Maadla arvamuse: tõlkida võiks ikkagi selleks koolitatud inimesed, sest tõlkimise eesmärk on suhtluse sisu moonutusega vahendamine (2). See töö on teise eesmärgiga kui patsiendi terviseküsimusega tegelemine: kaht asja korraga ei ole küll võimatu teha, kuid see on siiski väsitav ja aeganõudev. Rääkimata tõlkes kaduma läinud detailidest, kujunevast keele- ja suhtlustrotsist ning tarvidusest selline supervõimetega arst olla.

REFEREERITUD

1. Orav AT. Noored arstid: me ei oska vene keelt, aga pooled patsiendid ei oska eesti keelt. Eesti Ekspress 13.09.2023.
2. Maadla J. Kes tõlgiks arstile Lasnamäe memme juttu? Eesti Päevaleht 20.07.2021.